

En pasienthistorie om kommunikasjon, respekt og fortvilelse i «kryssilden» mellom første- og andrelinjetjenesten.

Historier fra virkeligheten

Innledning (v/Fastlegen)

Eva og jeg har kjent hverandre hele min fartstid i kommunehelsetjenesten. Eva er vokset opp i en familie med varme og rom for mange; hun har et nært forhold til foreldrene, og de har vært viktige støttespillere for henne på alle nivåer.

Eva var ei frisk jente til hun ble rammet av det som viste seg å være Krohns sykdom i tidlig voksenalder.

Eva er levende, engasjert; hun har en utrolig stå-på-vilje. Igjen og igjen er hun kommet tilbake til jobben sin offshore. Hun er gift og har ett barn. Hun ønsker seg ett til. I skrivende stund, etter at jeg fikk hennes egne skrivelser i hende, har sykdommen igjen kommet tilbake for fullt, og hun kjemper i forhold til ventetider, operasjoner og helsevesenets mangslungne irrganger.

Dette essayet, bokstavelig talt fra virkeligheten, har Eva skrevet på min oppfordring etter at hun selv tok opp problemet med å føle seg underkjent og mistrodd, som en «kø-sniker» når fastlegen la henne inn:

«Hvorfor behandler de meg så dårlig når du legger meg inn, mens det er en annen verden når jeg vipper inni sykehuset av sykehusspesialisten? Det er jo du som kjenner meg og virkelig vet når jeg bare *må* inn – men da er det alltid som om jeg er hår i suppa og må vente lenger enn langt...»

Jeg oppfordret henne til å skrive det hele ned.

Eva's notat er forkortet noe for å få plass i Utposten. Hun har skrevet til meg «Du kan bruke det til hva du vil; hvis du har anledning kan du bruke alt ordrett». Til leserens orientering er legenavn byttet ut med NN, og pasientens fornavn endret. Likevel er historien gjenkjennbar. Det har Eva sagt er greit. Hun vil gjerne ha budskapet ut.

Eva's beskrivelse formidler noe om hvor viktig det er å ta alvorlig sykdom på alvor.

Men aller mest handler det om MAKTSPILLET i lege/pasientforholdet; der pasienten alltid er taperen og den svake part. Ikke sjelden blir pasienten «offer for det vanskelige» i kommunikasjonen mellom leger på tvers av linjenivåene.

Evas selvopplevde «forskjellsbehandling» er relatert til «hvem som har lagt henne inn»; ikke *hva* som er den medisinske problemstillingen.

Essayet hennes handler mest om det å være urettmessig i skuddlinja. Hun understreker gjentatte ganger det faktum at legen «skyter på pasienten» og ikke på fastlegen.

Kommunikasjon er en utfordring; ikke bare i lege/pasientforholdet, men like mye mellom linjenivåene i helsetjenesten.

Sa noen «samhandling»?

EVAs historie om lang dags ferd mot natt og tilbake til dag...

Jeg har vært innlagt på sykehuset ved flere anledninger. Jeg er kronisk syk. Jeg har Morbus Crohn som i perioder er svært aktiv.

Det begynte i 2001. Jeg var 163 cm høy og veide 54 kg. Så ble magen i ulaget. Jeg gikk på toalettet 10-20 ganger i døgnet. Avføringen var bløt, veldig bløt. Jeg hadde tre «problem»:

1. Det var ikke blod i avføringen.
2. Jeg hadde ikke smerter.
3. Jeg fungerte på jobb. Jeg måtte bare ha meg en to timers hvil etter middagen hver dag i en alder av 22...

Jeg var hos legevakten én gang og fastlegen min tre ganger fra januar 2001 til mai 2002.

Tredje gang jeg kom til fastlegen min var jeg virkelig ikke i form: Jeg spiste lite, sov store deler av døgnet og veide da 42 kg. Mor fulgte meg til legen. Jeg orket ikke å kjøre den lille turen selv. Jeg orket heller ikke høre etter hva legen sa til meg. Mor var virkelig redd for meg.

Det ble nok fastlegen min og...

Hun la meg inn som «øyeblikkelig hjelp». Jeg fikk papirene i handa og mor kjørte meg direkte til universitetssykehuset.

Første møte med akuttmottaket

Dette var mitt første møte med akuttmottaket i voksen alder. Jeg er elendig på vei inn dørene til sykehuset: Jeg er trett, veldig trett. Jeg er sulten, for jeg har ikke klart å spise et skikkelig måltid på flere måneder. Jeg pleide å fantasere om å få bli sprekk mett, sånn overspist mett som man blir på jul når man bare ligger på sofaen og gisper etter luft og angrer på den siste tallerkenen.

Mentalt var jeg helt på felgen. Det siste stedet jeg ønsket å være var på sykehuset. Jeg skulle ønske jeg var en struts som kunne stikke hodet i sanden.

Det kan jeg ikke. For jeg trenger hjelp. Jeg er syk og jeg aner ikke hva som feiler meg. Jeg er redd. Veldig redd.

Møtet med Legen...

Etter lang tid er det endelig min tur til å møte legen. Jeg ligger i sengen, redd, men forventningsfull. For nå skal de finne ut av hva som feiler meg slik at jeg kan få hjelp. Den første setningen som kommer ut av munnen til legen er: «Hva gjør du her? Du er ikke syk nok til å bli innlagt på sykehuset.»

Snakk om å sparke noen som ligger nede! Det er noe av det verste jeg har opplevd. Så ufattelig nedlatende og respektløst.

Jeg ble sint. VELDIG sint. Heldigvis var mor med meg. Mor ringte til fastlegen min og hun kom på banen for å sørge for at jeg faktisk fikk bli innlagt.

Kan dere innbille dere hvordan jeg hadde det da. Jeg følte meg ikke mer verd enn dopapir.

Hvorfor stiller sykehuslegen spørsmålsteget ved fastleges beslutning?

Det underer meg at det kan stilles spørsmål med min fastleges beslutning om å legge meg inn på sykehuset. Ingen leger kjenner meg bedre enn henne. Hun har fulgt meg siden jeg var barn. Og når hun velger å legge meg inn er det vel en grunn til det.

Om nå sykehuslegen skulle ha problemer med min fastleges beslutning om å legge meg inn er vel det en sak som må tas opp med fastlegen min, og ikke med meg som pasient?

Jeg har absolutt ikke lyst til å være på sykehuset. Det er ikke en fornøylespark. Men jeg har et problem som verken jeg eller fastlegen min kan håndtere, og jeg trenger hjelp.

Jeg er sårbar, redd, trett og har ikke kontrollen over meg selv. Ikke utsett meg for mer da. Gi meg hjelp.

I løpet av dette sykehusoppholdet får jeg diagnosen Morbus Crohn. Og jeg får hjelp til å bli bedre. Medisiner, kirurgi...

Det er faktisk veldig allright å være på sykehuset når man er i systemet og har «klippekort» på poliklinikken.

Årene går. Sykdommen går i dvale. Jeg bruker ikke medisiner på tre og et halvt år.

Tibakefall--

I 2009 begynner det igjen. Jeg ringer poliklinikken først... Trodde jeg hadde «klippekort» der enda. Jeg har jo faktisk papirer på en kronisk sykdom denne gang. Men nei, ta kontakt med fastlegen din.

Det er uproblematisk. Men hun kan ikke bare skrive ut Morbus Crohn injeksjonsmedisiner til meg sånn uten videre, – hun bestiller koloskopi til meg.

Ukene går. Formen forverrer seg raskt.

Jeg blir satt på seks ukers prioritering til koloskopi, men får beskjed når jeg ringer og etterlyser timen at *det i realiteten vil ta minst ti uker*. Formen blir verre og verre. Jeg går tilbake fastlegen min. Hun ser at dette går fort og at jeg trenger hjelp. Hun legger meg inn på sykehuset som øyeblikkelig hjelp nok en gang.

Jeg reiser ut og stiller meg i kø. Ting tar tid. Ved midnatt er det min tur å møte legen. Den første setningen denne gang er: «Du er ikke syk nok til å være her, legen din har kun lagt deg inn for at du skal snike i køen og få koloskopi i morgen.»

Jeg legger bare armene i kors og ser på han. For denne gang er jeg ikke 42 kg. «Jeg er syk, men har ikke nådd bunnen så denne gang bli dere ikke kvitt meg», tenker jeg. Legen tilføyer: «*Det er sent, så du får vel bli til i morgen da. Men hadde dette vært tidligere på kvelden hadde jeg sendt deg hjem.*»

Jeg blir lagt på gangen kl to på natta. Jeg er redd, jeg vet hva som kommer. Dette er ingen piknikk. Jeg gråter. Det er ingen der som kan hjelpe meg eller trøste meg.

Etter to døgn får jeg koloskopi. Som ventet var det «full gang» i tarmen igjen. Jeg får medisiner og nytt «klippekort» på poliklinikken. Da er det igjen enklere å være kronisk syk.

– Men når sykehuslegen legger meg inn... :

Etter dette har jeg vært innlagt to ganger av sykehuslegen «min» to ganger på få måneder.

Først gang kom jeg fort videre fra venterommet og fikk seng, tilfeldig tenkte jeg. Etter blodprøvetaking kommer en sykepleier bort og beklager at jeg sikkert må vente en stund, for det er visst litt travelt i dag.

Så er det min tur å møte legen. Jeg gruer meg. Denne gang er armene mine i kors før samtalen begynner. Første setningen denne gang er: «*Jeg ser NN har lagt deg inn for han trenger å få undersøkt deg grundigere i morgen.*»

Plutselig var det greit at jeg var der. Jeg ble behandlet med respekt og verdighet. Igjen begynte jeg å gråte. Jeg hadde gruet meg slik, og var så klar til kamp denne gang for klokken var tidlig på kvelden. Denne gangen fikk jeg lov til å være her fordi SYKEHUS-LEGEN hadde lagt meg inn... Denne opplevelsen gjentok seg da jeg kort tid etter ble innlagt nok en gang...

Om å leve med kronisk sykdom.

Kontakt med helsevesenet.

Jeg er trett, trett av å være syk. Jeg ønsker ikke dette, jeg ønsker bare å være frisk. Jeg ønsker å fungere hundre prosent. Jeg ønsker minst mulig kontakt med både fastlegen min og sykehuset.

Jeg har ikke «kjøpt» sykdommen min... Og på veien til hjelpen kommer, blir jeg så oppgitt, fortvilet og lei meg.

Og så tenker jeg for meg selv:

«*Man skal jaggu være frisk for å være syk så man kan komme gjennom dette systemet.*»

Eva – 2010

Etterskrift

Eva jobber for å holde hodet over vannet. Hun har et godt støtteapparat. For tida er hun dårlig. Budskapet hennes handler mest om oss som leger – om å spille sammen; og ikke la våre frustrasjoner om budsjetter og sykehuskorridorer gå ut over pasienten. Om sykehuskollegene kan oppleve «urettmessige innleggelses», er det faktisk slik at loven tillegger annenlinjetjenesten å gi råd til oss fastlegene. På begge sider av linjene er vi i pasientens tjeneste. Har vi lært nok om å snakke sammen, vi leger? Jeg bare spør.